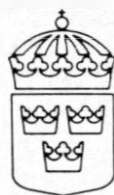

Motion till riksdagen

1985/86:Jo739

Marianne Karlsson (c)

Naturvården

Mot.
1985/86
Jo739—745

Sverige försöker sedan flera år tillbaka att bevara den ursprungliga naturen med hagar, urtidsskogar, lövträdsängar, liksom vi med alla medel försöker rusta upp och bibehålla kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse och medeltida ruiner. Emellertid börjar den svåra ekonomiska situationen göra det omöjligt att klara av att hålla jämna steg med miljöförstöringen både vad gäller natur och bebyggelse.

Länsstyrelserna i vårt land har ett stort ansvar att försöka skydda och vårda vår värdefulla natur. I Östergötland har vi inrättat ett femtiotal naturreservat för områden som i de flesta fall är av nationellt intresse. Anslagen för att sköta och vårda naturresurserna har dock under senare år minskat kraftigt. Mätt i fast penningvärde och per hektar reservat har minskningen varit nästan katastrofal. Ävenså har beredskapsarbetsdelen minskat till hälften.

Vi har faktiskt kommit till en punkt där vi måste vidta drastiska åtgärder för att inte skötseln av de värdefulla reservaten skall hamna på en så låg nivå att skadorna blir närmast oreparabla. Några nya reservat bör endast tillskapas i yttersta nödfall. Vissa reservat måste redan nu lämnas utan tillsyn, och om inte ekonomin förbättras nalkas vi snart den dag då vi måste upphäva en del reservat. Vi har dock skapat dem på riksdagens uppdrag.

Renhållningen i skärgården är en stor post för oss i Östergötland. Det statliga skötselanslaget för att sköta naturreservat och nationalparker uppgår innevarande år till ca 33 milj. kr., alltså ca 4 kr./person — en kopp kaffe på ett enklare näringsställe. På sikt är det helt nödvändigt att öka det statliga anslaget.

Ett annat område som borde prioriteras av oss från riksdagens sida är medel till naturvårdsåtgärder i odlingslandskap. Östgötanaturen är mycket skiftande — där finns på många ställen god tillgång till betesmarker. Det har blivit allt sämre lönsamhet för djurproduktion, vi ser allt färre djur gå ute på bete. I dag när många kräver bättre kvalitet både på djuren och på djurhållningen ligger det väl i tiden att vi stimulerar just till detta.

Numera tas en miljöavgift ut på den handelsgödsel som lantbrukarna använder. Dessa avgifter skall användas för att lösa frågor om jordbruk och miljö, och kan då med fördel användas till uppsättande av stängsel för djurhållning.

Naturvårdsverket har föreslagit att 10 milj. kr. skall användas ur "särskilda projekt på miljövården" just till detta ändamål. Tyvärr har regeringen minskat detta bidrag till 5 milj. kr, vilket är oacceptabelt. Enligt min mening bör anslaget höjas till 10 milj. kr. och medlen tas ur anslaget Mark för naturvård.

Länsstyrelseansvaret omfattar också vård och skydd av fornlämningar och byggnadsminnen. Det finns möjlighet att utöver normalt statligt bostadsförbättringslån få s. k. förhöjt låneunderlag eller tilläggs lån för kulturhistoriskt betingade överkostnader vid upprustning av värdefull kulturhistorisk bostadsbebyggelse. Låneformen har haft stor betydelse och stimulerat till bevarande och återanvändning. Låneramarna är dock otillräckliga. Under 1985 fanns det 60 milj. kr. att tillgå, och det akuta behovet enbart i Östergötland kan just nu uppskattas till minst 10 milj. kr.

Asylen i Vadstena och Svarta Raden på Verkstadsön i Motala är aktuella projekt. I detta fall är det ju frågan om lån och inte bidrag och dessa pengar ger bra utdelning i form av ökad sysselsättning. Jag föreslår därför att riksdagen ökar möjligheterna till lån för upprustning av kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse.

Riksantikvarieämbetet fördelar varje år byggnadsvårdsbidrag, som för innevarande år uppgår till 15 milj. kr. och ej höjts på flera år trots ökande byggnadskostnader. Bidragsbehovet i Östergötland kan under 1986 uppskattas till minst 3 miljoner — en femtedel av de för hela landet tillgängliga medlen. Våra projekt är Biskopshuset i Vadstena, Medevi Brunn och Ekenäs slott.

Huvudansvaret för fornminnesvården ligger också hos länsstyrelserna. Hemma i Östergötland är detta en stor uppgift med våra 60 000 fornlämningar. Många är i dålig kondition, igenbuskade och vanvårdade. Med AMS-medel — som successivt minskar — och i skogsvårdsstyrelsens regi bedriver vi dock viss fornvård.

Ett kulturhistoriskt inslag i det östgötska kulturlandskapet är de medeltida ruinerna, av vilka jag vill nämna riksklenoder som Stegeborg, Den Heliga Birgittas Ulfåsa, Alvastra Kloster och många fler. Länsstyrelsen har helt nytt gjort en inventering och undersökt ett 40-tal av länets ruiner. Det uppdragas då, det vi redan anade, att tillståndet för huvudparten är dåligt och rasrisken i flera fall är uppenbar. Stjärntorps slottsruin t. ex. är sedan flera år helt avstängd. Länsstyrelsens resurser inskränker sig till att på de farligaste platserna sätta upp varningsskyltar. Skall det kulturarv som våra ruiner representerar kunna räddas krävs stora insatser och det är bråttom! Länsstyrelserna i de olika länen har ansvar — men de har inga anslag.

Till sist en annan östgötapärla — Vadstena slott. Sedan 1899 har Vadstena slott fungerat som provisoriskt landsarkiv. Vi gläds över den första etappen av ombyggnaden, men landsarkivet fick redan vid inflyttningen börja sitt arbete i för små lokaler. Den fortsatta utbyggnad som nu krävs har inte endast värde för landsarkivet utan har också ett utomordentligt stort värde kulturellt sett. Utbyggnaden av mellanvallen vid Vadstena slott bör genomföras så snart medel härför kan lösas.

I centern anser vi att en viktig del av kulturpolitiken måste vara att slå vakt om det levande kulturarv som finns i form av föremål, bebyggelse och miljöer. Varje bygd bör få förtur till förvaltning och vård av sina kulturminnesmärken. Jag vill med denna motion peka på det stora kulturarv vi, dagens politiker, har att förvalta. Vi skall förvalta vårt land väl till kommande generationer!

Hemställan

Mot. 1985/86

Jo739

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

1. att riksdagen beslutar uttala att på sikt höja anslaget till naturreservat och nationalparker,

2. att riksdagen beslutar att till *Särskilda projekt på miljövårdens område* anvisa ett reservationsanslag av 19 000 000 kr.,

[3. att riksdagen beslutar att höja låneramarna för upprustning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse,¹⁾

[4. att riksdagen beslutar fortsätta utbyggnaden av mellanvallen vid Vadstena slott,²⁾

5. att riksdagen i övrigt beaktar vad i motionen anförts.

Stockholm den 23 januari 1986

Marianne Karlsson (c)

¹ 1985/86:Bo212.

² 1985/86:Ub564.